

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-10-1374

ניתן ביום 10 ספטמבר 2014

המערער

עפר אבשלום

-

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

לפני: הנשיא יגאל פליטמן, השופטת רונית רוזנפלד, השופטת לאה גליקסמן
נציג ציבור (עובדים) מר נתן מאיר, נציג ציבור (מעסיקים) מר יצחק קאול

בשם המערער – עו"ד יאיר סמוגורה
בשם המשיב – עו"ד כרמית נאור

פסק דין

השופטת לאה גליקסמן:

1. ערעור זה סב על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב (השופטת שרה מאירי ונציגות הציבור גבי ת. ברץ וגבי ג. כהן; בל 4926-09), שבו נדחתה תביעתו של המערער להכיר בפגיעה ממנה הוא סובל בברכיים כפגיעה בעבודה בעילה של מיקרוטראומה.
2. בהתאם למוסכם על הצדדים, פסק הדין ניתן על יסוד סיכומי הצדדים בכתב וכלל החומר שבתיק.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-10-1374

הרקע לערעור:

3. המערער, עצמאי, שבבעלותו קצביה הכוללת גם מעדניה, הגיש למוסד לביטוח לאומי תביעה להכיר בפגיעה בברכיו כפגיעה בעבודה. המוסד לביטוח לאומי דחה את תביעתו של המערער מהטעם שלא הוכח קיום אירוע תאונתי/ אירועים תאונתיים זעירים תוך כדי ועקב עבודתו אשר הביאו לפגיעה בברכיים. בהמשך לכך הגיש המערער תביעה לבית הדין האזורי.
4. בבית הדין האזורי הגיש המערער תצהיר עדות ראשית מטעמו וכן תצהיר עדות ראשית של אשתו ושל בנו, העובדים עמו בעסק. המוסד לביטוח לאומי ויתר על חקירת המערער והמצהירים מטעמו. מכאן, התשתית העובדתית היא תיאור עבודתו של המערער בתצהירו, הוזהר בעיקרו לתיאור העבודה שמסר בהודעתו לחוקר המוסד, ונתמך בתצהירים הנוספים של אשתו ובנו.

התשתית העובדתית:

5. המערער עובד "כל חייו" כקצב. בתחילה עבד בפירוק בשר בקבלנות, עבודה שמתבצעת בעמידה, וכרוכה בהליכה תוך כדי נשיאה של רבעי בקר כבדים.
6. מ- 1975 המערער בעל עסק עצמאי. בבעלות המערער קצביה, הכוללת מעדניה. העסק מבוסס בעיקר על מוצרי בשר הנמכרים בקצביה שבתוך המעדניה.
7. המערער היה מגיע לעסק מדי יום בשעה 6:00 בבוקר. בתחילת יום העבודה היה עוסק בפירוק רבעי הבקר. רבע בקר אחורי שוקל 70 – 80 ק"ג, ורבע בקר קדמי שוקל עד 100 ק"ג בערך. כאשר מדובר בחלק אחורי של בקר – המערער היה מרים את רבע הבקר, נושא אותו לקולב שנמצא במרחק של כ- 3 מטר, מרים אותו ותולה אותו על הקולב. ההרמה מתבצעת על הכתף, ומהכתף אוחז בקולב ותולה את הבשר. פירוק החלק האחורי נעשה כשהבשר תלוי על הקולב. כאשר מדובר בחלק הקדמי של הבקר – הוא נושא אותו למרחק של 3 מטר, מניף אותו וזורק אותו על השולחן, ומפרק וחותך אותו על השולחן. בכל בוקר בתחילת השבוע היה מפרק 4 רבעים בבוקר, ולקראת סוף השבוע הכמות גדולה יותר – 6 עד 8 רבעי בקר.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 1374-10-11

8. לאחר פירוק רבעי הבקר לנתחים, העובדים האחרים ביצעו עבודות ניקוי השומנים ואריות חלקי הבקר בואקום. נתחי הבשר היו מוצגים בוטרינה בחנות או נשמרים במקרר.
9. החנות נפתחת בשעה 9:00 בבוקר. לאחר פתיחת החנות, המערער עובד בדלפק שירות מול הלקוחות. הלקוח מפרט את בקשתו, ובהתאם לצורך הוא נכנס למקרר, מוציא את נתחי הבשר שביקש הלקוח, וחותר מול הלקוח לפי דרישה.
10. יום עבודתו של המערער הוא בין 10 – 12 שעות ביום.
11. לעניין הפגיעה בבריכו ציין המערער בתצהירו כי החל לסבול מכאבים קלים בברכיים. בתחילה לא ייחס להם חשיבות, ולאחר תקופה נטל כדורים נגד כאבים. כשהחמירו הכאבים פנה לאורטופד מומחה לברכיים שאבחן שיש צורך בניתוח בשתי הברכיים. בחודש יולי 2008 עבר ניתוח ראשון, ובחודש דצמבר 2008 עבר ניתוח שני. מחודש יולי 2008 לא עבד, ובחודש פברואר 2009 שב לעבודה חלקית וקלה. בהדרגה חזר לעבודתו כקצב, אולם מאז הניתוחים בנו לקח על עצמו חלק גדול מהעבודה הפיזית (פירוק רבעי בקר) כדי להקל עליו.
12. המערער הצהיר כי על פי הסבר שקיבל מהרופאים עקב סחיבה של סחורה כבדה על בסיס יום יומי ופירוקה ועמידה ממושכת כל היום נוצר עם השנים עומס על הברכיים עד שבסופו של דבר נגרם נזק בלתי הפיך.
13. המערער צירף לכתב התביעה "אישור רפואי" של ד"ר יוחנן חורב, מומחה לאורתופדיה – מנתח. על פי האישור הרפואי מיום 19.10.08 המערער סבל מאוסטיאו – ארטריטיס מתקדם בשני מפרקי הברכיים, ועקב כך עבר ניתוח להחלפת מפרק ברך שמאל בחודש יולי 2008, והוא מועמד לניתוח להחלפת מפרק ברך ימין. עוד נאמר באישור כי –
- "מר עופר עובד שנים רבות כקצב, עבודה הכרוכה בעמידה ממושכת ובהרמת משאות. עבודתו זו מהווה גורם תורם להתפתחות אוסטיאו – ארטריטיס בשתי הברכיים, והדבר עומד בקטגוריה של "מיקרוטראומה" למפרקי הברכיים".**

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-10-1374

פסק דינו של בית הדין האזורי:

14. בית הדין האזורי פירט בפסק דינו את האמור בהודעתו ובתצהירו של המערער. בית הדין האזורי ציין כי המערער עוסק בפירוק בשר שעה עד שעה וחצי במשך שלושה ימים בשבוע.

15. בית הדין האזורי דחה את תביעתו של המערער, בקובעו כי המערער לא הניח תשתית עובדתית להכרה בפגיעה בברכיו בעילת המיקרוטראומה. בית הדין האזורי קבע כי תנועות הברכיים בעת נשיאת הבקר לתלייתו או להנחתו לפירוק אינן תנועות חוזרות ונשנות ברצף ובתדירות, ובכל מקרה, לא בהתייחס לברכיים. גם בעת העבודה בשירות לקוחות אין רצף של תנועות חוזרות ונשנות של הברכיים ובתדירות גבוהה, שכן מדובר בעמידה ליד דוכן (מקרר) השירות בחנות, פירוק הבשר על הדוכן מול הלקוח ומכירתו; התנועות שעושה המערער בברכיים, אינן רצופות, אינן תדירות ואינן חוזרות ונשנות; גם כאשר לתנועות הברכיים שעושה המערער בעת שהוא נושא משקל כבד – מדובר בתנועה למרחק קצר מאוד, לא כל יום מימי השבוע ולפרקי זמן קצרים מאוד. ביתר השעות המערער עומד או מתנועע למרחק קצר וללא עומס מיוחד.

טענות הצדדים בערעור:

16. המערער טען כי בית הדין האזורי ביסס את פסק דינו על תשתית עובדתית שגויה, ולא על בסיס התשתית העובדתית המפורטת בתצהיר, שהיא התשתית העובדתית המוסכמת; פסק הדין מבוסס על ההנחה המוטעית כי המערער מבצע את פירוק הבשר ונשיאתו רק פעמיים – שלוש בשבוע, בעוד שהמערער ביצע עבודה זו בכל יום מימות השבוע (סעיפים 12-15 לתצהיר המערער; שורה 13 להודעת המערער). ייתכן שהטעות נובעת מכך שאספקת הסחורה לעסק הייתה מתבצעת 3 פעמים בשבוע, וממנה הסיק בית הדין בטעות שעבודת הפירוק התבצעה רק שלוש פעמים בשבוע. כפי שפורט בתצהיר, המערער ביצע את נשיאת חלקי הבשר לכל אורך היום, כשהוא הולך הלוך וחוזר למקרר הבשר וממנו לפי דרישת הלקוחות, ולא רק בשעות הבוקר; מדובר בעבודה שהמערער ביצע במשך עשרות שנים; עבודת המערער כרוכה בעמידה ממושכת, והליכה הלוך וחוזר למקרר הבשר וממנו תוך נשיאת רבעי בקר כבדים. בכל יום, ולאורך כל שעות היום תפקידו היחיד של

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-10-1374

המערער כלל הליכה למקרר הבשר, הוצאת רבעי הבקר או חלקי הבשר ונשיאתם אל שולחן הפירוק, חיתוך החלק הרלוונטי והחזרת הבשר למקרר. היינו מדובר על הרמה, נשיאה ופריקה. זאת, כפי שהיה בעניין יושבאייב (עב"ל 11-10-25130 **מיכאל יושבאייב – המוסד לביטוח לאומי**); הקביעה כי אין רצף של תנועות ברכיים היא פועל יוצא של התשתית העובדתית השגויה עליה התבסס בית הדין האזורי; ניתוח רכיבי המאמץ והעומס על הברכיים הוא שאלה שבמומחיות הרפואית, ולשם כך היה על בית הדין למנות מומחה רפואי; לפי קביעת ד"ר יוחנן חורב, אשר ניתח את המערער ומכתבו צורף לכתב התביעה, עבודתו של המערער תרמה להתפתחות מחלתו **"והדבר עומד בקטגוריה של 'מיקרוטראומה' למפרקי הברכיים"**; בכל מקרה, די בכך שהמבוטח יוכיח כי הייתה בעבודתו סדרה של תנועות חוזרות ונשנות. עצם העובדה שהיו גם תנועות נוספות אינה מספיקה כדי לשמוט את הצורך במינוי מומחה רפואי לבחינת הנזק שנגרם.

17. **המוסד לביטוח לאומי טען** כי יש לאשר את פסק הדין של בית הדין האזורי מטעמיו; העובדות המוסכמות בין הצדדים לעניין אופי עבודתו של המערער אינן מקימות תשתית עובדתית לקיומה של פגיעה על פי תורת המיקרוטראומה; מהעובדות המתוארות בתצהירו של המערער, עליהם הסכימו הצדדים בבית הדין האזורי, עולה כי עבודתו של המערער כללה ביצוע תנועות שונות ומגוונות שנעשו באופן משתנה ולא קבוע: במהלך יום עבודה של 10-12 שעות נהג המערער במשך שלוש שעות (בין 6:00 ל-9:00 בבוקר) לבצע פעולות מגוונות שנדרשו לצורך פירוק הבשר (הרמה, עמידה לצורך פירוק הבשר, הנפה של הבשר, והתכופות לצורך פירוק חלקו הקדמי של הבשר), ובשאר שעות היום נהג המערער לעמוד ליד הדלפק, לספק את הסחורה המצויה בתוך הוויטרינה, ללכת הליכה קצרה פעמים בודדות במהלך היום למקרר להוציא נתחי בשר, לסחוב את הבקר המבוקש על ידי הלקוח לאזור הדלפק (מדובר בנתחי בשר שמשקלם נמוך) לשקול את נתח הבשר ולספקו ללקוח; בעבודת המערער אין רצף חוזר ונשנה של פעולות בפרק זמן קצוב אשר כל אחת מהן הסבה נזק זעיר לברכיו של המערער, וזאת מאחר שעיקר עבודתו של המערער הייתה עמידה ממושכת מול הדלפק כאשר אך לעתים בודדות במהלך היום (לאחר השעה 9:00) נדרש המערער ללכת למקרר לצורך הוצאת נתחי בשר ופירוקם. ככל שמדובר בתנועות ברכיים הרי שמדובר במספר קטן של תנועות

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-10-1374

המשולבות לסירוגין עם פעולות אחרות. כמו כן, מדובר בהליכה קצרה לפרקי זמן קצרים. רוב העבודה היא עמידה, ועמידה כשלעצמה אינה עונה על ההגדרה של מיקרוטראומה. לפיכך, אין רצף של תנועות חוזרות ונשנות המתבצע באופן בלתי משתנה וקבוע על ידי המערער.

18. **בתשובה לסיכומי המוסד, הוסיף המערער** כי גם המוסד אינו חולק שנפלה טעות בעובדות שעליהן הסתמך בית הדין האזורי בפסק דינו, שכן גם העובדות המצוינות בסיכומי המוסד שונות מאלו שפורטו בפסק הדין, וגם המוסד מסכים שהמערער ביצע את הפעולות מדי יום ולא יומיים בשבוע בלבד; עבודת המערער הייתה כרוכה בסדרת תנועות שכללה הרמה, נשיאה, הליכה ופריקה לאורך כל שעות היום, בכל ימי העבודה, במשך עשרות שנים; גם לפי הטיעון של המוסד, כי המערער ביצע את הפעולות החוזרות והנשנות רק במשך שלוש שעות מדי יום, יש למנות מומחה רפואי.

הכרעה:

19. לאחר בחינת טענות הצדדים וכלל החומר שבתיק, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות.

20. בהתאם לפסיקה, על מנת שליקוי מסוים יוכר כפגיעה בעבודה בעילת המיקרוטראומה, על המבוטח להוכיח כי במהלך עבודתו היום יומית נגרמו לו - **"פגיעות זעירות שכל אחת מהן הסבה נזק זעיר בלתי הזיר, עד שהצטברות הנזקים הזעירים הללו זה על גבי זה הביאה בסיכומם הכולל לנזק הממשי הפוגע בכושר עבודתו של הנפגע..."** [עב"ל (ארצי) 313/97 המוסד לביטוח לאומי - אשר יניב, פד"ע לה 529, 533 (1999) (להלן - עניין יניב)].

21. עוד נפסק, כי -

"יסודותיה של הפגיעה הזעירה המרכיבה את המיקרוטראומה, כשמדובר בפגיעה בכתף וביד ימין כבמקרה שלפנינו, בדומה ליסודותיה של התאונה בעבודה הינם שניים, דהיינו - האירוע החיצוני של תנועה חוזרת ונשנית

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 1374-10-11

**המתבצעת עקב העבודה, והנזק הזעיר והבלתי הזיר הנגרם
בעטייה של כל תנועה שכזו.**

**לאור האמור יש לאבחן בין פעילות חוזרת על עצמה הכוללת
מספר רב של תנועות לבין התנועות המרכיבות אותה".**

עב"ל (ארצי) אלי שבח – המוסד לביטוח לאומי (28.7.2002).

22. באשר למהות התנועות נפסק כי "אין צורך בזהות מוחלטת, אלא די בכך שהתנועות היו 'זהות במהותן' כהגדרת הפסיקה, דהיינו דומות האחת לרעותה ובלבד שיפעלו על מקום מוגדר". באשר לתדירות הפעולות נפסק כי "תדירות אינה חייבת להיות קבועה וסדירה, אלא על התנועות לחזור ולהישנות בתכיפות הנמשכת על פני פרק זמן מספיק לגרימת הנזק המצטבר הפוגע בכושר עבודת הנפגע" (עניין יניב, ע' 533). באשר לרציפות התנועות נפסק כי הפעולות החוזרות ונשנות אינן חייבות להיעשות ברציפות, ללא הפסקות ביניהן, וניתן לבודד פעולות מסוימות אצל העובד ממכלול הפעולות שהוא מבצע במהלך יום עבודתו ולהכיר בהן כתנועות חוזרות ונשנות ברציפות [עב"ל (ארצי) 465/07 עופר יהודאי – המוסד לביטוח לאומי (30.12.2007)].

ומן הכלל אל הפרט:

23. במקרה הנדון, המערער טוען לפגיעה בברכו בעילת המיקרוטראומה, ולפיכך עליו להוכיח "רצף של תנועות ברכיים חוזרות ונשנות, או חבלות ברכיים חוזרות ונשנות ללא הרף על פני ציר הזמן" [עב"ל (ארצי) 421/09 המוסד לביטוח לאומי – יעקב בן סימון (8.3.2010)].

24. מתיאור עבודתו של המערער לא עולה כי עבודתו כללה רצף של תנועות ברכיים חוזרות ונשנות או חבלות ברכיים חוזרות ונשנות, ללא הרף. כעולה מתיאור עבודתו של המערער, רוב שעות העבודה עבד בעמידה, ולעתים הלך מרחק קצר – מהדלפק למקרר. ברור כי עבודתו של המערער לא הייתה כרוכה בתנועות חוזרות ונשנות של ברכיו. גם אם מעת לעת הלך המערער מדלפק הלקוחות למקרר, מדובר בהליכה קצרה ביותר, ובכל מקרה אין מדובר בתנועה חוזרת ונשנית של הברך או

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 1374-10-11

תנועה חוזרת ונשנית היוצרת חבלה בברך. גם אין מדובר בתנועה חוזרת ונשנית היוצרת עומס מיוחד על הברך.

25. אכן, עת מדובר בהליכה תוך כדי נשיאת משאות כבדים, ניתן לראות בה פעילות חוזרת ונשנית, שאפשר שהיא גורמת לעומס מיוחד על הברך, וכתוצאה מכך לנזק בברך. אולם, כעולה מהתשתית העובדתית על פי תצהירו של המערער, פעילות ההליכה תוך כדי נשיאת משא כבד, רבעי הבקר (להלן – החלקים) בטרם פורקו ונחתכו, הייתה רק בשעות הבוקר, עת הוציא מהקרר את החלקים לפירוק ולחיתוך. מדובר בהליכה קצרה לאורך שלושה מטר, וזאת ארבע עד שמונה פעמים ביום בלבד. לפיכך, גם אם נבודד פעילות זו מכלל פעילותו של המערער במהלך יום העבודה, לא מתקיים התנאי שלפיו **“על התנועות לחזור ולהישנות בתכיפות הנמשכת על פני פרק זמן מספיק לגרימת הנזק המצטבר הפוגע בכושר עבודת הנפגע”**. במקרה הזה, נוכח המרחק הקצר בין המקרר לבין שולחן החיתוך (שלושה מטר), התנועות חוזרות ונשנות על פני פרק זמן קצר ביותר, ובתכיפות מועטה ביותר, ארבע עד שמונה פעמים ביום, ולא ברציפות. אכן, המערער עסק בפירוק החלקים במשך שלוש שעות ביום, משעה 6:00 עד השעה 9:00. אולם בתוך פרק זמן זה הליכה תוך נשיאת משא כבד הייתה לפרקי זמן קצרים ביותר, לא בתכיפות, ולא ברציפות, בעוד שבתוך פרק זמן זה המערער עשה תנועות מגוונות – הנפה, תליה, הרמת ידיים כדי לחתוך את החלק האחורי, הנחת החלק הקדמי על השולחן, התכופפות כדי לחתוך את החלק הקדמי ועוד. יודגש, כי בשעות בהן המערער עסק בשירות לקוחות, משעה 9:00 בבוקר ואילך, ככל שהמערער סחב נתחי בקר מהמקרר, **אין מדובר בחלקים במשקל כבד, אלא בחלקים שכבר פורקו ונחתכו על ידו בשעות הבוקר, דהיינו חלקים במשקל לא גדול.**

26. לאור כל האמור, יש לקבוע שהמערער לא הוכיח תשתית עובדתית לעילת המיקרוטראומה, שכן גם אם נבודד את עבודתו בפרק הזמן שבין שעה 6:00 לשעה 9:00, באותו פרק זמן ביצע המערער פעולות מגוונות, והפעולה שעולה הייתה ליצור עומס על הברך, הליכה תוך כדי נשיאת משא כבד, הייתה למרחק קצר ביותר כך שהתמשכה פרק זמן קצר ביותר, וגם זאת לא בתכיפות – ארבע עד

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 1374-10-11

שמונה פעמים ביום, ולא ברצף. על כן לא מתקיימת תשתית עובדתית לעילת המיקרוטראומה.

27. אין ספק, שעבודתו של המערער היא עבודה פיסית, הכרוכה בעמידה ממושכת. אולם, במצב החקיקתי נכון להיום, אין די בכך שאדם ביצע עבודה פיסית הכרוכה בעמידה ממושכת על רגליו על מנת שתיבחן שאלת הקשר הסיבתי בין עבודתו לבין מצבו הרפואי, אלא נדרש שתתקיים תשתית עובדתית לעילת המיקרוטראומה [עב"ל (ארצי) 17346-05-11 אשרף אבו אלהיג'יא – המוסד לביטוח לאומי (31.1.2012)]. כמובהר לעיל, בעניינו של המערער לא הונחה תשתית עובדתית לעילת המיקרוטראומה.

28. כללו של דבר: נוכח כל האמור לעיל, צדק בית הדין האזורי בקביעתו כי המערער לא הניח תשתית עובדתית לעילת המיקרוטראומה. לפיכך, אין מנוס מלדחות את הערעור.

29. אין צו להוצאות.

ניתן היום, ט"ו אלול תשע"ד (10 ספטמבר 2014), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.

לאה גליקסמן,
שופטת

רונית רוזנפלד,
שופטת

יגאל פליטמן,
נשיא, אב"ד

מר יצחק קאול,
נציג ציבור (מעסיקים)

מר נתן מאיר,
נציג ציבור (עובדים)